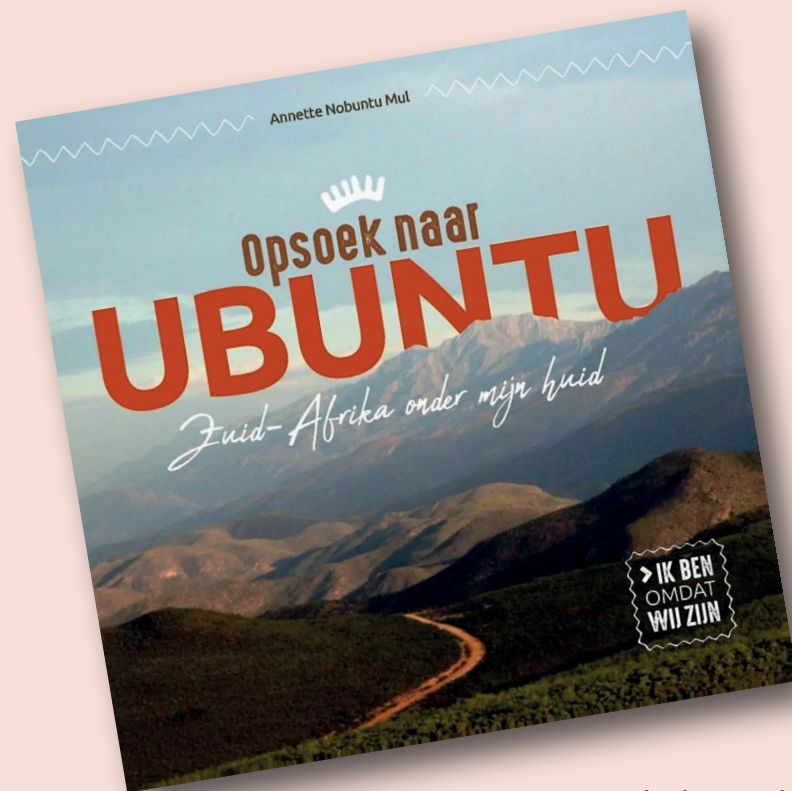

Ubuntu: leven in verbinding

Opzoek naar Ubuntu door Annette Nobuntu Mul

In 2020 verscheen de derde druk van een persoonlijk boek over Ubuntu, van de hand van Annette Nobuntu Mul over deze traditionele levensfilosofie uit Zuid-Afrika.

Sinds 2010 is zij in Nederland en daarbuiten via de door haar opgerichte Ubuntu Society en de Stichting Ubuntu Nederland een belangrijke woordvoerder van het gedachtengoed van Ubuntu.

Door:
Annemarie Tjerkstra

In 1990 werd Nelson Mandela na een gevangenschap van 27 jaar vrijgelaten uit zijn gevangenis op Robbeneiland. Mandela maakte als eerste zwarte president van Zuid-Afrika diepe indruk door zijn visie om zijn door apartheid en onderdrukking verscheurde vaderland naar een nieuwe toekomst te leiden, zonder bloed-

vergieten en wraak.

Diepe indruk maakten ook de waarheids- en verzoeningscommissie onder verantwoordelijkheid van Aartsbisschop Tutu, die onderzoek deed naar de tijdens het apartheidsregime gepleegde en ondergane gruwelijkheden. Vergeving, verzoening en een nieuw begin.

Al deze zaken zouden nooit mogelijk kunnen zijn geweest zonder de diepe verbondenheid met de filosofie van Ubuntu, kort weergegeven als: ik ben omdat wij zijn en wij zijn omdat de aarde is. Verbinding vormt de universele basis van het bestaan. No man is an island.

Het prachtig vormgegeven boek is geschreven als een verslag van de reizen naar en

ervaringen in Zuid-Afrika van Annette Mul, die in het boek beschrijft hoe zij de naam Nobuntu krijgt, een Xhosa-naam die 'moeder van de menselijkheid' betekent. Het verhaal hoe dit tot stand komt, weerspiegelt weer de Ubuntu filosofie en het verschil tussen de tribale en de westerse mindset. Annette vertelt hoe ze door haar vriendin Lungi wordt gebeld met het dringende verzoek om naar haar toe te komen, ze heeft een droom gehad waarin de voorouders tot haar spraken over Annette. En niet alleen Lungi, ook haar dochter heeft dezelfde droom gehad. Annette beschrijft eerlijk hoe dat totaal niet in haar westerse planning past, maar ze gooit toch haar schema om. Bij aankomst wordt ze opgewacht door een hele groep mensen. Ten overstaan van de gemeenschap vertelt Lungi over de boodschap van de voorouders over Annette, waarop de hele groep met haar voorstel instemt en een priester haar inzeigent met haar nieuwe naam die haar gelijk ook een plaats geeft in de gemeenschap. Voor Annette een ervaring van diepe verbondenheid met haar omgeving, met zichzelf en met haar ziel, en daarmee met het pad van Ubuntu.

Uit dit verhaal spreken niet alleen de verschillen tussen culturen en overtuigingen, maar komt ook de inclusiviteit van de Ubuntu filosofie naar voren, de voorouders maken deel uit van de gemeenschap en mogen hun inbreng hebben. Ook een westerse vrouw met een witte huidskleur wordt niet beoordeeld op haar uiterlijk, maar geaccepteerd om wie zij van binnen is.

Wat is Ubuntu?

Op het eerste gezicht lijkt Ubuntu iets te zijn als: ik doe iets voor jou en jij voor mij, daar worden we allemaal beter van. Een principe

Annette Nobuntu Mul

dat al terug gaat tot de Romeinen: Do ut des, ik geef opdat jij geeft. Desgevraagd geeft Annette aan dat dit toch niet het geval is.

Wat het dan wel is, staat beschreven in het boek. En dan niet zo zeer letterlijk, als wel tussen de regels, zie het verhaal hiervoor. Ik begrijp nu dat dit (ik geef opdat jij geeft) een westerse interpretatie is, die nog steeds uitgaat van het welbegrepen (economische) eigen belang van de mens. Terwijl de basis van leven vanuit verbinding is, dat wij niet los staan van onze omgeving; wij maken deel uit van een groot (eco)systeem, en wij zijn zelf ook dat ecosysteem. It takes a village to raise a child is hiervan een mooie uitdrukking. Verbonden en verbindend in alles wat wij doen. Wij zijn een fractal van het grotere geheel en weerspiegelen in onszelf wat wij doen met onze omgeving. Het idee dat het mogelijk is om te overleven ten koste van de ander zonder jezelf te schaden is een illusie, zij het een nog steeds bestaande economische opvatting. Het heeft geleid tot vervuiling, uitbuiting en uitputting van het leven op aarde.

Waarden en verzoening

Ubuntu gaat uit van de waarden dat iedereen uniek is en er mag zijn en deel uitmaakt van de gemeenschap, op basis van gelijkwaardigheid, dus diversiteit. Binnen de gemeenschap

is sprake van een wederkerige bijdrage aan dat grotere geheel, waarin je zorgt voor je medemens en je hier ook naar gedraagt.

Wat doe je dan met mensen die zich hier niet aan houden?

Bijvoorbeeld mensen die misdaden hebben gepleegd tegen de menselijkheid. Wij denken dan aan iets als het tribunaal van Neurenberg, eerst veroordelen en dan straf opleggen.

In Zuid-Afrika zijn gruwelijke dingen gebeurd. Onder de apartheidsdaders en ook, zoals later bleek, bij het ANC. De weg die begaan is met de Waarheids- en Verzoeningscommissie onder Aartsbisschop Tutu, is gebaseerd op Ubuntu; amnestie in ruil voor de waarheid. Door het vertellen van wat er gebeurd is en wat iemand heeft gedaan, het bekennen van de misdaden, worden de slachtoffers gezien en erkend en ontstaat er ook een basis voor vergeving van de daders, in plaats van vergelding, hoe ongelooflijk dat ook lijkt.

In het boek wordt het verhaal verteld over Amy Biehl. Amy was een idealistisch meisje dat tijdens rellen door vier zwarte jongens uit een auto werd gesleurd en vermoord omdat ze een blanke was. De ouders van Amy besloten de nagedachtenis van hun dochter

PNIEL, SOUTH AFRICA - APRIL 12, 2021: Panoramic view of the bell tower, Slave Freedom Monument and the Ubuntu monument in Pniel in the Western Cape Province

te eren en de daders op te zoeken, die inmiddels in de gevangenis zaten. Uiteindelijk ontstond hieruit een contact en een revalidatie van de daders, waarvan twee, inmiddels volwassen mannen nu werken voor de Amy Biehl Stichting, die er naar streeft om criminaliteit onder jongeren te voorkomen door hulp, voorlichting en educatie.

Ubuntu en de wereld

Het lezen van het boek *Opzoek naar UBUNTU* is op zichzelf al een ervaring van Ubuntu. De personen die Annette Nobuntu ontmoet, komen rechtstreeks aan het woord. Voor de lezer heeft dit het effect dat je opgenomen wordt in de kring van getuigen, elk met hun eigen verhaal, met respect weergegeven. Niemand laat zich negatief of hatelijk uit over 'de ander', er zijn geen oordelen of stereotypen. Mensen spreken vanuit het hart en dat nodigt uit om te luisteren (in dit geval te lezen) met je hart. En dat levert geen zoetsappig beeld op van een vals happy end, de mensen in Zuid-Afrika hebben niet alleen dagelijks te maken met de gevolgen van de apartheid, die nog steeds in de maatschappij aanwezig zijn, mensen wonen ook nog steeds grotendeels gerangschikt op 'kleur' en er is nog steeds veel armoede, geweld en discriminatie. De uiteindelijke indruk die achterblijft, is dat de

problemen waarmee het huidige Zuid-Afrika worstelt, dezelfde zijn als in elke maatschappij in de westerse wereld. De verharding en de haat en het politiegeweld tegen bevolkingsgroepen zijn overal. De uitweg uit de polarisatie is om bruggen te bouwen en te beseffen dat wij als mensheid alleen maar kunnen overleven vanuit verbinding.

Op mondiaal niveau hebben wij te maken met allerlei vormen van apartheid en discriminatie, etnische en religieuze tegenstellingen, vluchtelingenstromen die nergens welkom zijn, uitbuiting en genocide, pasjeswetten en identiteitscontroles gericht op uitsluiting en vernedering, en de vernietiging van onze natuurlijke habitat door multinationale corporaties.

Er zijn mensen die denken dat er een nieuwe wereldorde nodig is om iets beters te bouwen, maar dat gaat nog steeds uit van de mindset die de problemen heeft veroorzaakt. Misschien hebben we eerst en vooral het besef nodig dat we allemaal met elkaar verbonden zijn. Ik ben omdat wij zijn en wij zijn omdat de aarde is.

Ubuntu voor de wereld. ■

Ubuntu Society: www.ubuntusociety.nl

Opzoek naar Ubuntu door Annette Nobuntu Mul, 2020

